

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧЕНОГО

Галина Крохмальна

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра початкової та дошкільної освіти,
вул. Туган-Барановського, 7, кімн. 45, 79005 Львів, Україна
тел.: 032- 239-42-30
ел. пошта: halynakro@gmail.com*

У статті – аналіз поняття «мовна особистість», подано різні його тлумачення. Автор окреслила основні напрями дослідження мовної особистості, наголосила на головних поняттях, що передбачають повний опис мовної особистості. Здійснено аналіз ряду досліджень мовних особистостей відомих українських письменників (Т. Шевченка, І. Франка, П. Куліша, Лесі Українки, О.Гончара). Акцентовано увагу на мовній особистості у сфері наукового тексту, що має свої окремі характеристики, оскільки метою вченого є не лише здобуття нових знань, але й їхня оцінка та прагнення повідомити про них суспільству. У статті окреслено мовну особистість професора І. Денисюка, який був активним науковцем і педагогом, у його творчому доробку – наукові тексти різних жанрів, насичені цікавою терміною лексикою, оригінальним авторським стилем і неординарною думкою про різні наукові явища.

Ключові слова: *мовна особистість, комунікативна лінгвістика, художні тексти, наукові тексти, лінгвоперсоналогія, мовна компетенція, літературознавство.*

Одним із важливих аспектів наукових досліджень упродовж останнього століття утвердилось поняття «мовна особистість». Цей термін вчені називають інтердисциплінарним і одним із «ключових понять у галузі культури мови, лінгвостилістики, комунікативної лінгвістики» [25 : 133]. Поняття мовної особистості ввійшло у наукові парадигми різних галузей людського знання (психології, філософії, культурології, лінгвістики, педагогіки, етнології), що засвідчує намагання сучасної науки через аспекти мовної особистості пізнати феноменальність людини, бо її розвиток поза мовною особистістю є нереальним.

Феномен мовної особистості є міждисциплінарним об'єктом досліджень, які здійснюють у різних наукових сферах: у філософії – в контексті набуття та засвоєння людиною знань про себе та про навколишній світ (В. Біблер, І. Ладенко, О. Спіркін, Б. Юдін та ін.); психології – в аспекті дослідження механізмів і закономірностей функціонування соціокультурної рефлексії (О. Анісімов, І. Семенов, Ю. Степанов та ін.); педагогіці – у процесі розкриття закономірностей і механізмів навчання і виховання, особистісного розвитку учнів і професійного становлення майбутнього вчителя (О. Комар, В.Краєвський, О. Пехота, В. Сластьонін, О.Савченко); дидактиці – закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, удосконалення методів та форм мовної освіти, вплив навчального процесу на

формування мовної особистості (В. Бондар, В. Паламарчук, В. Римаренко, Ю. Мальований, В. Максименко, О. Ярошенко та ін.); лінгводидактиці – закономірності засвоєння мови, шляхи і засоби формування комунікативної компетенції (А. Богуш, М. Вашуленко, А. Загнітко, Т. Донченко, С. Караман, Л. Мацько, Л. Паламар, О. Семенов, М. Пентилюк, М. Плющ та ін) [16 : 13]. Незважаючи на активне функціонування цього терміна ще тривають наукові дискусії з приводу точності визначення.

Чітко і однозначно формулює вимоги до поняття мовної особистості з точки зору комунікативної лінгвістики Ф.Бацевич, який визначає характеристики явища, його рецептивно-онтологічні ознаки («Мовна особистість – індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності» [2 : 187]), встановлює функціональні вимоги до поняття («особистість мовна – особа, яка виявляє себе як така, що добре володіє засобами мовного коду рідної мови в різних типах комунікативних ситуацій» [1]).

Поняття мовної особистості поєднує лінгвістичні, психологічні, соціальні фактори і відкриває нові можливості для подальшого дослідження функціональних особливостей мови, мовної діяльності. Мовна особистість виступає тією призмою, крізь яку відбувається бачення та категоризація явищ навколишньої дійсності. Організація мовної особистості включає весь спектр національно-культурних факторів, які відображаються в картині світу.

У процесі вивчення мовної особистості поступово зростає кількість термінів, якими оперують дослідники: «мовна особистість» (Г. Богін, Ю. Караулов), «мовленнєвий портрет» (Л. Крисін, К. Сєдов), «комунікативна особистість» (Й. Стернін, М. Саломатіна), «вербальна особистість» (Л. Ставицька) [5 : 145]. Залежно від того, який саме сегмент мовобуття мовної особистості аналізують, виділяють такі її різновиди: мовна особистість носія міського просторіччя (Г. Пономарьова), діалектна мовна особистість (Т. Волкова, К. Іванцова, І. Демчик), «віртуальна мовна особистість» (Г. Трофімова), або «мовна особистість віртуального комуніканта» (Н. Асмус), елітарна мовна особистість (О. Сиротиніна, І. Іванчук, Є. Санченко), мовна особистість у сатирико-гумористичному тексті (О. Семенюк) тощо [5 : 144–149].

Причина такої багатоманітності розуміння явища у тому, що цілісне поняття «мовна особистість» твориться в конкретному середовищі, а наукове його дослідження проектується у багаторівневому вимірі. Різнопланову природу цього пояснює Т. Космеда і стверджує, що «мовна особистість – це складний понятійний конструкт, який в науковій лінгвістичній літературі розглядають як узагальнений багаторівневий образ репрезентанта відповідної ментально-культурно-комунікативної мовної спільноти. Особистість, зокрема мовна,

формується в конкретному соціальному, етнічному і мовно-культурному середовищі, асимілюючи з допомогою мови його різноманітний досвід [14 : 130].

Вихідним положенням для досліджень стало розуміння мовної особистості як конкретного носія мови, здатного створювати, розуміти і відтворювати тексти. Мовну особистість вчені характеризують на підставі аналізу текстів, які вона створила, з точки зору використання у них системних засобів мови для відображення бачення навколишньої дійсності тієї особистості [23 : 1515]. Т. Космеда розділяє означуване поняття на складові і подає логічні судження з приводу особливостей їх функціонування, відображення та фіксації: «Складовими мовної особистості є її мовна спроможність, мовна й комунікативна компетенція, особливе світобачення, світосприйняття та світорозуміння, що відображається в індивідуальній мовній картині світу, а фіксується, відповідно, в когнітивній картині світу» [14 : 129–140], адже це структура як універсальна категорія, що «має такі обов'язкові складові: мовна, комунікативна, емоційна компетенції, за певних обставин й міжкультурна комунікативна компетенція, тезаурус відповідних когнітивних структур, уявлення, асоціації, концепти, універсальні, етнічні, національно марковані цінності, цілісність психологічних налаштувань, зумовлених відповідними індивідуальними й колективними налаштуваннями, мотивами та іншими важливими особистісними складовими, а також умовами життя, специфікою епохи, конкретних життєвих ситуацій» [13 : 83–93].

Основою для характеристики мовної особистості стала трирівнева модель [11 : 20], згідно з якою виділяють вербально-семантичний, лінгво-когнітивний та прагматичний рівні. Для науки про мовну особистість введено термін «лінгвоперсонологія». Лінгвоперсонологія – новий напрям лінгвістичних досліджень, присвячених вивченню мовної особистості, чинників її формування, становлення і розвитку [17 : 7].

Серед усіх досліджень мовної особистості С.Єрмоєнко виділяє окремі напрями:

1) перший з них – дослідження з типологізації мовної особистості в залежності від особливостей дискурсивної поведінки (комунікативних стратегій, комунікативної компетенції, мовленнєвої культури) відповідного індивіда (О.О. Пушкіна, О.Б. Сиротининої, В.Є. Гольдіна, І.П. Сузова, С.О. Сухих тощо)...

2) другий напрям, де проводяться дослідження мовної особистості персонажа/персонажів/автора відповідного художнього твору, що дає змогу говорити про індивідуальну або колективну мовну особистість, спираючись на її дискурс, який охоплює набір висловлень окремого героя у тексті твору (Я.О. Бондаренко, З.А. Кузневич, І.А. Морякіної, Т.І. Сурян тощо).

3) третій напрям – дослідження мовної особистості реальної історичної особи (відомого письменника, вченого, політичного діяча) на матеріалі окремого мовленнєвого жанру чи

низки жанрів, що становлять спадщину відповідної особистості (Н.І. Гайнуліної, С.І. Гіндіна, Т.І. Довжикової, О.В. Попової, В.Ф. Стеція).

4) четвертий напрям – дослідження мовної особистості у ракурсі її мовленнєвої біографії з урахуванням соціопсихолінгвістичних факторів еволюції комунікативної компетенції людини [9 : 33–37].

Повний опис мовної особистості передбачає такі поняття:

- характеристика семантичного рівня, опис індивідуальних відмінностей у семантиці тексту;
- реконструкція моделі світу (фрагменту), відображеної у свідомості, тезаурус концептів і концептосфер;
- мотиви, інтенції, домінанти, особливості сприйняття, світовідчужання;
- реконструкція асоціативно-вербальної сітки: які поняття і як саме виражаються цією особистістю, яким стилем, якими способами і засобами мовленнєвої комунікації [18 : 144].

Значний інтерес серед учених викликає дослідження мовної особистості письменників, які відіграли важливу роль у процесі становлення та розвитку української літературної мови. Т.Космеда у дослідженні такого типу подає опис теоретичних понять, що окреслюють концепти „мовна свідомість», „мовна спроможність», „мовна особистість» (*Homo loquens*) і зазначає, що мовна особистість – це багатогранний феномен, що складається з сукупності *Homo cogitans*, *Homo agens*, *Homo communicans*, *Homo sentins*, *Homo ethnicus / habitus*, *Homo sentins*. У цьому аспекті автор аналізує особистість Тараса Шевченка, що репрезентує портретний тип української нації, етнічний характер українця [13 : 83–93].

Проаналізувавши основне поняття лінгвоперсонології (мовна особистість як лінгвістична категорія, що складається з компонентів – мовна спроможність, мовна свідомість і мовнокомунікативна компетентність), Л.Мацько зазначає, що мовна спроможність є першоосновою для формування мовної свідомості, а з нею і становлення та розвитку мовленнєвих компетенцій та мовної комунікативної компетентності. Мовна свідомість є основною ознакою кожної мовної особистості. Вона формує когнітивний (пізнавальний) зміст мовлення і містить його у собі завжди готовим до мовленнєвої потреби. Мовна спроможність є основою формування мовної свідомості і виповнюється нею (мовомисленням, мислеобразами, рефлексіями). Мовнокомунікативна компетентність дозволяє сповна реалізувати єдність досягнення і мовної спроможності, і мовної свідомості через види мовленнєвої діяльності у відповідній соціокультурній мовній спільноті. Досконалі мовні особистості визначаються як елітарний тип мовних особистостей, що засвідчують максимально високий рівень володіння культурою креативного мовлення і

можуть бути зразком для вивчення рідної мови і формування мовнокомунікативної компетентності [19 : 8–15]. Для української молоді, на думку авторки, безсумнівним прикладом національної ідентичності і патріотичного виховання є мовна особистість національного генія і пророка Тараса Шевченка.

Постать Т.Шевченка як мовну особистість аналізує М. Мозер [20]. Одним з аспектів цього дослідження є осмислення мовної біографії Т.Шевченка та її місця у становленні авторського ідіолекту й модерної української мови, беручи до уваги говіркову основу та чужомовний (російський, польський) аспект мовно-мовленнєвого портрета поета, що безпосередньо впливає на становлення літературної української мови. [7].

Мовну особистість Івана Франка як письменника, мовознавця, ритора, викладача, юриста досліджує Т.Космеда [12]. Т.Должикова, досліджуючи мовну особистість Пантелеймона Куліша, визначає екстра- та інтралінгвальні чинники формування П. Куліша як мовної особистості; описує значення його редакторської й видавничої роботи, мовознавчих студій та перекладацької діяльності для становлення норм літературної мови; висвітлює погляди П. Куліша на проблему мовно-національної єдності. [8 : 21]. С. Ігнат'єва, досліджуючи мовну особистість О. Гончара, виявляє психологічні чинники явища, які є в «Щоденниках» письменника. Автор визначила кореляційні зв'язки між лінгвістичними і психологічними змінними в межах провідного модулю мовної особистості та її аксіологічні параметри, що виявляються в мемуарних жанрах О. Гончара [10 : 139–145]. Л. Мацько спробувала окреслити українську елітарну мовну особистість на прикладі поетичної мовотворчості А. Малишка [17 : 7–11].

Мовна особистість у сфері наукового тексту має свої окремі характеристики. Науковий текст – особливий акт комунікації, тому роль автора та реципієнта набуває специфіки. Оскільки метою вченого є не лише здобуття нових знань, але й їхня оцінка та прагнення повідомити про них суспільству, то знання, експліковане в тексті, претендує на статус нового, відповідно, воно відрізнятиметься від уже відомого, старого, отже, буде індивідуальним [4 : 11–16]. В.Борисов слушно вказує на те, що у «будь-якому тексті, і науковому зокрема, реципієнт читає думку, перш за все, автора. За допомогою тексту науковець прагне творчого самовираження, здійснює різнобічну мовну діяльність, послуговуючись текстами інших науковців, інтерпретує їх, формує нове знання, продукує власні наукові думки. Весь обсяг прецедентного тексту (тобто старе знання) не сприймається вченим однорідно, виникає певний уявний діалог, який і буде покладено в основу нового наукового тексту, метою якого є досягнення максимальної точності в тому чи іншому питанні» [4 : 11–16]. Важливий акцент – творче самовираження, а відтак – можливість нешаблонного формулювання думки, яке неминуче виведе за межі нормативної обмеженості

наукового тексту. Науковець – це учасник специфічного наукового дискурсу, який експлікує, проявляє свій лінгвальний рівень, мовні смаки та певну мовну орієнтованість на сторінках свого наукового тексту. Таким чином, мовна особистість має різноплановий характер, а вектори розвитку і вивчення явища залежать від концептуальної та мовної картин світу, текстосприймання та підходів до текстотворення [4 : 11–16].

Мовна особистість сучасного вченого, наприклад лінгвіста, має різні рівні його «дискурсивної реалізації: ґрунтовність і глибина знань, оригінальність і сміливість наукового мовомислення, лінгвокреативність (на противагу шаблонності) у творенні власного тексту, наявність ідіостильових маркерів, добір складної, вузькопрофільної термінології» [3 : 134]. Отже, сучасне розуміння вченого як особистості, наукового тексту як поняття поєднує різноплановість мовної особистості, авторське прагнення до однозначності, але не відкидає при цьому можливості оригінального вислову думки. Треба врахувати і думку В. Борисова про те, що «мовна особистість сучасного науковця – це явище багаторівневе, різнопланове, при її вивченні слід враховувати як власне лінгвальні, так і екстралінгвальні фактори» [3 : 134].

В основі нашого дослідження – наукові праці українського вченого Івана Денисюка. Оскільки дослідник працював у галузях літературознавства і фольклористики, цілеспрямовано вивчав проблеми генології, поетики, наратології, інтертекстуальності, новаторства творчості окремих письменників і його доробок було опубліковано окремим виданням у трьох томах і 4-х книгах, окрім того, вчений сам створив власний авторський спосіб викладу наукової думки, – усе це зумовило вибір матеріалу для нашого дослідження.

За спостереженнями вчених-колег – І.Денисюк був майстром високої культури письма, письма глибокого, розумного, як кажуть, – «густого». Навдивовижу тонкий стиліст, який відчуває мелодіку, евфонію, «музику» художнього тексту, поетику мистецького слова, душу букв і звуків літературного твору [24]. А. Скоць стверджує, що жанровий спектр значного наукового доробку професора Денисюка широкий, об'ємний і різноманітний: літературознавчі і фольклористичні розвідки, статті, солідні монографічні дослідження (їх 15), літературознавчі огляди, теоретико-літературні праці, рецензії, передмови, літературні портрети, примітки, наукові коментарі, літературні есеї, наукові тези, краєзнавчі дослідження, навчальні підручники і методичні вказівки для вищої школи (їх 20)... Він співавтор трьох підручників (вони були тричі перевидані) для шкіл з польською мовою навчання. Учений – науковий редактор, упорядник багатьох книг, зокрема творів Лесі Українки, С. Васильченка, І. Франка для дітей шкільного віку. 14 аспірантів під його керівництвом успішно захистили кандидатські дисертації, 26 разів Денисюк був опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій [24]. І. Денисюк був активним

науковцем і педагогом, у його творчому доробку – наукові тексти різних жанрів, насичені цікавою терміною лексикою, оригінальним авторським стилем і цікавою неординарною думкою про різні наукові явища.

Важливими, на нашу думку, є думки-свідчення сучасників-колег про творчий спосіб мислення, особливий стиль ученого. Т. Салига вказує на літературознавчі «секрети» творчості Івана Денисюка, які часто «полягають у надзвичайно чуттєвому, філігранному і шляхетному «розкодуванні» текстуальних «таємниць» твору. Його герменевтична методологія, сказати б, легко «співуживається» з метою структурального аналізу. І одне і друге працює на пізнання глибин твору». При цьому відомий український літературознавець і критик зазначає, що до «зарубіжних неукраїнських імен та джерел він (*І. Денисюк – прим. моя – Г.К.*) звертається не тому (як це інколи роблять інші), щоб вразити ерудицією, а для творення іманентного контексту, в якому український чинник закономірно присутній. Він ніколи не сідає на «імпортований велосипед», знаючи, що в нас є «велосипед» свій, якого дуже часто значно скоріше «винайдено», ніж десь там...» [22 : 76].

Важливі спостереження С. Пилипчука щодо рис ідіостилу І. Денисюка, адекватно творчі спостереження, висновки про поєднання академічного мовлення і метафоричного новотворення: «На відміну від фольклорної традиції, де форма вислову заснована на боротьбі протилежностей, стильові параметри Денисюкових студій мають дещо інший тембр звучання. Дослідник не пропонує нудних, «заїжджених формулок», а, навідрізь, демонструє постійний пошук нового, свіжого, незатертого, незаяложеного слова, він не йде утоптаними стежками, уникає нехитрого крокування торованим шляхом. Учений завжди впевнено, із подиву гідною винахідливістю прокладає міцний тракт Денисюківського наукового тексту, тексту, який захоплює незгірш віртуозно побудованого новелістичного сюжету, який, всупереч канонам звичного академічного мовлення, рясніє метафорами, який спрямований не лише на вичерпне висвітлення змісту, а й відзначається увагою до форми повідомлення» [21 : 7].

Ще один із учнів і послідовників І. Денисюка, Ю. Горблянський відзначив окремі риси мовного стилю І. Денисюка (вплив на формування мовної особистості естетичних, риторичних, контекстових і метафоротворчих чинників) і висловив особисті спостереження за послідовністю викладу думки, за методикою роботи над стилістикою наукового авторського тексту: «У науковій діяльності І. Денисюк виявив себе справжнім естетом і стилістом. Його наукова мова – це, так би мовити, *haute couture* української філологічної науки. Його праці завжди вирізнялися у потоці наукової літератури нестандартністю наукового нарративу, естетизмом наукового мислення, незвичністю і несподіваністю наукової риторики. Для нього важило кожне слово, яке він вводив у контекст. Слово має у нього

працювати на зміст і якість наукового тексту. У наукових виступах І. Денисюка не спостережемо абияк або наспіх і недоладно кинутого слова. Слово в руках ювеліра філологічного мислення оживає, відлунює-переливається різними асоціаціями, вібрує нюансами і стократ перевідкриває для читача свої несподівані грані та можливості. Для вченого було важливо «підшукати», підібрати саме таке слово чи й цілий мовний зворот, які б щонайвлучніше «підсвітили» суть наукової проблеми. Саме цим пояснюється пристрасне виконання неологізмів, «запозичення» термінології з інших, нефілологічних галузей науки або введення слів у зазвичай нехарактерні для них контексти» [6 : 22].

На різнобарвність мовностилістичної палітри вченого вказав М. Легкий і назвав стиль наукового викладу І. Денисюка «академічним» і «подекуди квітчастим»: «Стиль викладу вченого змінюється у залежності від імовірної категорії читача: від рафінованого наукового, академічного, коли порушуються вагомі проблеми (тут можна говорити про елітарність мислення автора і таке ж сприймання реципієнта); більш популярного, коли метою дослідника є познайомити читача з постаттю певного письменника та його творами (більш характерний для передмов та післямов); врешті, до цілковито популярного, розрахованого на дитяче й підліткове сприйняття (наприклад, «Про автора «Чарівної книжки» та дивосвіт його творів» чи ті ж «Мої поліські, мої зелені шкільні роки»). Наукова творчість І. Денисюка засвідчує гармонійне поєднання академічного підходу до порушення певної проблеми та образного, подекуди квітастого стилю висловлювання. Глибока ерудиція, вміла селекція матеріалу, вдалий науковий підхід до вирішення проблеми, сміливість гіпотез, непохитна віра в історико-літературний факт, сувора автоцензура – все це притаманне науковим студіям вченого» [15 : 14–15].

Учені вказують на зразки «естетизації» наукового стилю, наукового мислення чи не в «кожній науковій праці вченого». Важливо те, що «для І.Денисюка було справою честі писати доступно, «прозорою», науково-точною, а проте індивідуально неповторною мовою. Він обстоював ту позицію, що науковий текст обов'язково повинен, окрім подачі науково опрацьованого, систематизованого фактажу, мати витончене словесне оформлення, стилістично відшліфоване естетико-риторичне «озвучення». Голос кожного вченого повинен мати власний неповторний тембр. І професорові І. Денисюку вдалося витворити, видобути, вирізьбити й огранити словом свій індивідуальний голос, який промовляє до читача несподівано скроєним і виразно промовистим «квітастим стилем» (М. Легкий) із характерними для нього новелістично містким словом, аргументованістю і ґрунтовністю, логічно-врівноваженою послідовністю і асоціативною насиченістю. Спосіб наукового мислення вченого не сприймаємо як надокучливий солодкавий надмір чи неорганічну

штучність. Кожна його праця сприймається як величний філологічний хорал тій чи іншій науковій проблемі [6 : 23].

Отже, феномен мовної особистості як міждисциплінарний об'єкт досліджень, що їх здійснюють у різних наукових сферах, має широкі перспективи майбутніх досліджень багатьох рівнів. Попередні спостереження за естетично оформленим науковим словом дають підстави для мотивації комплексного погляду на науковий доробок ученого, його мовної особистості, крізь призму аналізу терміносистеми, її окремих ознак; для системного вивчення наукового доробку саме Івана Денисюка – вченого з оригінальним науковим підходом і стилем, що має ознаки взаємовпливу художньо образного і науково точного мислення, орієнтованого на читача.

- 1) Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : Довіра, 2007. – 207 с.
- 2) Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К. : Видавн. центр «Академія», 2004. – 342 с.
- 3) Борисов В.А. Мовна особистість ученого в синхронному науковому дискурсі [Електронний ресурс] / В.А. Борисов. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/6986/1/Borysov.pdf>
- 4) Борисов, В.А. Мовна картина світу науковця: рецепція та інтерпретація тексту : збірник / В.А. Борисов // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Дніпропетровський нац. ун-т. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – Вип. 6. – С. 11–16.
- 5) Брага І.І. Мовна особистість суржикомовця в Інтернет-дискурсі / І.І. Брага // Мова і культура. (Науковий журнал). – К. : Видавн. дім Дмитра Бураго, 2011. – Вип. 14. – Т. VIII (154). – С. 144–149.
- 6) Горблянський Ю. Таємниця людяності та професіоналізму Івана Денисюка: до специфіки наукового мислення / Ю. Горблянський // Міфологія і фольклор. – 2010. – № 02 (06). – С.16–25.
- 7) Демська О. Тарас Шевченко в парадигмі європейської науки [Електронний ресурс] / О. Демська. – Режим доступу: <http://litakcent.com/author/orysja-demska/>
- 8) Должикова Т.І. Мовна особистість Пантелеймона Куліша : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т.І. Должикова. – К., 2003. – 21 с.
- 9) Єрьоменко С.В. Напрями досліджень мовної особистості у сучасній лінгвістиці / С.В. Єрьоменко // Записки з романо-германської філології. – 2014. – Вип. 2. – С. 33–37.
- 10) Ігнат'єва С.Є. Мовна особистість Олеса Гончара в аспекті психолінгвістичних характеристик / С.Є. Ігнат'єва // Психолінгвістика. – 2010. – Вип. 6. – С. 139–145.
- 11) Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов – М. : Наука, 1987. – 210 с.
- 12) Космеда Т.А. Комунікативна компетенція Івана Франка: міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри / Т.А. Космеда. – Львів : ПАІС, 2006. – 328 с.
- 13) Космеда Т.А. Мовна особистість Тараса Шевченка: новий погляд / Т.А. Космеда // Слов'янський збірник. – 2013. – Вип. 17. – С. 83–93.
- 14) Космеда Т.А. Мовна спроможність, комунікативна компетенція, мовна особистість як проблемні питання сучасного українського мовознавства / Т.А. Космеда // Лінгвістична палітра : зб. наук. пр. з актуальних проблем лінгвістики / за заг. ред. Л.А. Лисиченко. – Х., 2009. – С. 129–140.
- 15) Легкий М. Обрії літературознавчих зацікавлень / М. Легкий // Денисюк І. О. Літературознавчі та фольклористичні праці : у 3 т., 4 кн. – Львів : [У надзаг.: Львівський національний університет імені Івана Франка], 2005. – Т. 1: Літературознавчі дослідження. – Кн. 1. – 432 с.
- 16) Махінов В.М. Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина XIX – початок XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В.М. Махінов. – Луганськ, 2013. – 40 с.
- 17) Мацько Л. Мовна особистість А. Малишка як лінгвокультурологічний феномен / Л. Мацько // Культура слова. – 2013. – № 78. – С. 7–11.
- 18) Мацько Л.І. Мовна особистість Андрія Малишка як лінгвокультурологічний феномен національного виховання у світлі лінгвофілософії / Л.І. Мацько // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – 2013. – Вип. 20. – С. 141–146.

- 19)Мацько Л.І. Мовна особистість Тараса Шевченка як чинник формування національної ідентичності / Л.І. Мацько // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – 2014. – Вип. 50. – С. 8–15.
- 20)Мозер М. «Тарас Шевченко і сучасна українська мова: спроба гідної оцінки» / М. Мозер. – Львів : НТШ, 2012. – 327 с. – (Серія «Історія мови»).
- 21)Пилипчук С. Професор із легенди / С. Пилипчук // Міфологія і фольклор. – 2010. – № 02. (06). – С. 6–8.
- 22)Салига Т. Українська літературна наука в рецепції представників львівської філологічної школи / Т. Салига // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2009. – № 2(6). – С. 83–71.
- 23)Салимова Л.М. Теория языковой личности: современное состояние и перспективы исследования / Л.М. Салимова // Вестник Башкирского университета. – 2012. – Вып. № 3(1). – Т. 17. – С. 1514–1517.
- 24)Скоць А. Слово про Івана Денисюка / А. Скоць ; відп. ред. та автор вступ. слова Б. Якимович. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 1999. – 20 с.
- 25)Струганець Л.В. Поняття «мовна особистість» в україністиці / Л.В. Струганець // Культура слова. – 2012. – № 77. – С. 127–133.

Halyna Krokhmalna

SOME ASPECTS OF THE LANGUAGE PERSONALITY OF A SCIENTIST

The article analyses the concept of language personality and provides various definitions of it. The author points out major areas of the language personality research and emphasizes the main concepts that give a complete description of the language personality. The article also provides a number of researches of the language personalities of famous Ukrainian writers (Т. Shevchenko, І. Franko, Р. Kulish, Lesia Ukrainka, О. Honchar). It focuses the attention on the language personality in the sphere of a scientific text, that has its own characteristics, as far as the aim of a scientist is not only to acquire new knowledge, but also to evaluate it and inform the society about it. The article examines the language personality of professor І. Denysiuk, who was an active scientist and pedagogue. Among his works there are scientific texts of different genres full of interesting terminology and characterized by the author's original style and an interesting no ordinary idea about various scientific phenomena.

Keywords: language personality, communicative linguistics, fiction texts, scientific texts, linguapersonology, language competence, literary criticism.